

Մանգրամի Էֆենար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1866 ՅՈՒԼԻՍ 23 ՃԻԻՄԱ ԻՐԹԷՍԻ

ՆԻՄԵՐՈ 103

Մանգրամի Էֆենար համար 6 եանի սենետե 300
նիւսիւ վերինիւ, սենետե գրամիւթի, բայժա փարսոր տախի
իւնտե օլարագ, 200 ղէ՛ օլուպ, ալթը ալըղը 100 ղէ՛ օլա-
րագ, վե նիւսիւսի տախի 50 ար փարսայ սաթըլաճագ տըր :

Իւնտեթըն պէհեր սաթըլը իւն, պի-
րինճի տեֆատա 5, իւրինճի տեֆատա 2,
վե իւնտեթըն վե սայիր տեֆատարտա 1
էր ղուրուշ ալընաճագ տըր :

Մեթընպ վե սայիրե, իթանաթօլտա Պաղլէ Գարուսա-
խարիճիւտե, գարաթօլտանե իւլէ ճամիի չերիֆ արա եւ-
րինտե քեային Շապճը իւնտեթըն, Կարապետ 3. Փանոս-
եոնըն 18 նիւսիւսի տախի 50 ար փարսայ սաթըլաճագ տըր :

ԲԵՍՄԻ ԹԵԼԵԿՐԱՖ
ՕՍՄԱՆԼԸ ՅՕՆՏՈԼԱՐԸ

Լօնտրա, 54 յուլիս .

Էսհամը Ումուսիյե

աչըտը 263-8

գարանտը 263-8

ԻՍԹԱՆԳՈԼ

ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԷ

Յուլիս	21	Էն երեքսէք	51-34
»	»	Էն աչաղը	51-15
»	»	Գարանտը	51-11
»	22	Էն երեքսէք	51-33
»	»	Էն աչաղը	50-36
»	»	Գարանտը	50-13
»	25	Աչըտը	50-8

Ի Լ Ա Վ Է Յ Ի

ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ԷՖԵՆԱՐ

ՆԻՄԵՐՈ 103. 1866 ՅՈՒԼԻՍ 25 ՃԻԻՄԱ ԻՐ.

ՄԱՆՁՈՒՄԷՅԻ ՄԱՌՍՈՒՍ ԹԵԼԵԿՐԱՖ
ՄԻԻԲԵԱԼԷՄԷ

Փարիս, 1 օգոստոս ախալըն սաւթ
4 վե 5 տաղըդաւնտա .

Բրէնս Նարօլտոն իւլէ իթալիս ելչիսի Մ.
Նիկրա, իմբերաթօր իւլէ միւզաքերէ իթմէք
իւզրէ Վիլիյէ կիթիւլէր տիր :

ՄԱՆՁՈՒՄԷՅԻ ՄԱՌՍՈՒՍ ԻՐԹԷՍԻ

Վիլենա, 1 օգոստոս .

Ժէնէրալ Դլարգա պաշարընտա օլտու-
ղու հալտէ, պիր թաղըմ Մաճարլար իսեանէ
չըգըմըլար իսեանէ, միւրատարընա իրէմէ-
միւլէր տիր :

ՄԻԻԲԵՄԷՅԻ ԱՄԷՐԻԳԱ

Նիւ-Եօրք, 1 օգոստոս .

Տախիւիյէ վեքիլի Մ. Հարլան իսթիֆա
իթմիւլէր տիր (րէյիսի ճիւմուր օլան Մ.
Ճօնսընըն բօլիթիգասընա, վիւքէլասը ի-
չինտե գարչը կէլմէքտէ օլան, պաշընճա պու-
զաթ իսթի) :

Շու աթիտէքի թէլէկրաթլար հէր նե
գատար կիճիքմիւլէր իսե տե, իւլէրին րե-
վիչի զըմընտա քէսպի մալիւմաթ օլուն-
սուն իւլէն պէեան իտէրիւ :

Փարիս, 27 յուլիս .

Միւսալահան էսաս օլան մուգատտէմէ-
լէր, Վիլենա 40 լիւթ մէսաթէտէ օլուպ,
վե Աչաղը-Ալթըրիտա, վե Մօրապիս սինօ-
րունտա վագը օլան, վե Բրուսեա օրտու-
սու մէքքէլի պուլունան Նիգօլսպուրիտա
յուլիս 26 տա իմզալանմըլ տըր :

Մեքքիւր սէնէտտէ վագաա միւթարէքէ
իւլէն պիր մուսայէն միւտտէթ կէթմէրիւ-
մէմիւլ տիր, լաքին եէնիտէն մուհարէպէյէ
պաշարընա միւրատ օլունտուգտա, էվ-
վիլինտէն իսպէր վէրիլէճէք տիր :

Իչիտիլիկինէ կէթէ, Բրուսեալըլար
վիւրգպուրիւզ զապթ իթմիւլէր տիր :

Փարիս, 29 յուլիս .

Միւթարէքէ լայիհասը ճիւմա կիւնիւ,
եանի մահը հալին 27 սինտէ իմզալանմըլ օ-
լուպ, վե Պալիէրա տախի շու գարարա
տախի օլմուշ տուր :

Ֆրանսիոթթ չէրի եհալիսինտէն իսթէ-
նիլմէքտէ օլան 52 միլիօն ֆրանգ վէրկի կէ-
րի գալմըլ տըր :

Իրլանտատան Ամէրիգահա գատար տե-
նիլ ալթընտան ուզատըլան թէլէկրաթ թէ-
լի բէք ալես սուրէթտէ իճրա օլունուպ
պիթմիւլ տիր :

ՄԻԻՍԱԼԱՆԱՆԸ ՇԱՐԹԼԱՐԸ

Փարիս, 2 օգոստոս .

Բրուսեանըն Մօնիթօր նամ զաղէթա-
սընտա օգունտուղունա կէթէ, միւսալահանա
շու աթիտէքի մուգատտէմէլէր շարթ պէ-
եան օլունմուշար տըր :

« Ալթըրիտա տէվէթի Ալմանեա իթթի-
հատընտան չըգաճագ տըր . վե տէվէթի
միւշարիլէյնա Բրուսեա տէվէթիին, Ալ-
մանեայի ճէնուպիտէ, արաղիճէ թէպէտ-
տիւլաթընա րույի րիգա կէթմէրիւլէքտէտիր,
Ինթիմալի գալիտէն կէթիւնտիւկիւնէ կէթ-

րէ, Հանօվրա, Նասսօ, Ֆրանգֆօրթ, Հէսս-
-Էլէքթօրալ, վե Հէսս Տարմըլթատըն եօ-
գարքի գըսմը, Բրուսեա մէմալիքինէ գալմ
օլունաճագ տըր :

« Իթալիս տէվէթի թարաֆընտան, միւ-
թարէքէ սէքիլ կիւն տահա արթըրըլըլտըր :

« Բրուսեալըլար Մօնիէյն իւլէ Հայտէլպէր-
կի զապթ իթմիւլէր տիր : »

Էվրօպաճա եէնի պիր հալասիս օլ-
մայըլ, սայիր պաղը հալասիսիւլէր տախի
եէրիմիլ միւսաատէ իթմէտիկինտէն,
պիւլիւն եալընըլ շու հարպ աթէթի
հաղգընտա գալէմէ ալընմըլ օլան օգու-
մանա շահան պիր պահսըն պիր մըգտա-
լընը տէրճ իտէրիւ :

Վիլենա տէմիր եօլուրընըն մէքքէլի
Շիմալիսինտէ, պիր կիճէտէ կէթիւլմիւշ
օլան տէհչէթամիլ հալէրին հիքեայէսի :

« Պու պահսըն եաղան ատամըն էլըրի
տիթթիւմէ եէ պաշարտըլը կիպի, նապըլըլտը
սըգ սըգ տթմանա, վե կէթըլէրի աթէլէ կի-
պի եանմանա, վե մէրգուլ մէքքիւր Շի-
մալի մէքքէտէ պիր կիճէ կէթիւլմիւշ օլմասը
սէպէպիւտէն, կէթիւլմիւլէրին տէր իսա-
թըր իթմիւլ օլունտուղունտան, արալըլ ա-
րալըլ, քիթիլիքէրի արալընտան եաշ-
տամալարը տէթիւլմէ եէ պաշարմըլ տըր :
Մէքքէլի մէքքիւր շիմալի էսիլի հալինտէ
օլմանըլ, իլապաշգա պիր հէյեթթէքսպ
իթմիւլ տիր . շէյլէքի, պիւլ աղիւմ իսա-
թալանէ հէյեթթի քէսպ իթմիւլ օլուն-
ղունտան, զայրէթի վաթանիկէլէրինտէն
նաշի, թէլէքիլ օլունմուշ օլան իմտատ
գօմիթէսի, Շիմալ թարաֆընտան կէլ-
մէքտէ օլան պիչարէ եարալըլարըն եա-
րալարընը սալըլ վե գայըրմագտա պու-
լունմագտա տըր :

« Հարպ տէնիլէն աթէթիին տէհչէթու-
հալէրի հաղգընտա, քէսպի մալիւմաթ
իթմէք իսթէր իսէնիլ, կէլինիլ պէնիւմ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Իլէ շու Շիմալի Ըսթասիօնտա պիր կիճէճիք
գալընը քի, օլ տիլ իլէ վէ գալէմ իլէ
թարիֆ ու թապիրի միւմքին օլաման
մէնգարէի բիւր տէ հէթի, պիզգաթ քէն
տի կէօլէրինիզէ կէօրէսինիզ տէյի, մէզ
քիւր գօմիթէ ազալարընտան պիրիսի պէ
նի տալէթ իյլէտի կինտէն, կիթտիմ վէշու
աթիտէքի հէվէնաք հալէրի կէօրտիւմ:

« Կիճէ սաաթ ալթրեք վուրմուշ ի
տի, վէ իլք արապալարըն կէլէճէք օլան
իւշ եիւզ նէֆէր եարալընար, սապահըն
սաաթ պիրիստէ պէքէմէքտէ խոխէր
գաթէն, կէրէք խիէլէ պաշարընտա վէ
կէրէք ինթիզար տայիլինէլէրիտէ աշու
րի մէրթէպէ պիր զայրէթ կէօրիւմէքտէ
իտի: Եէօյլէքի, մէզ քիւր իմուտ գօմի
թէսինի իւրոմէթճիլէրի, կէթիւրիլէրի
տէօլէքէրի, քէմէր սլթընտա տիվարա
ըն էօնիւնէ եայտըլարը հալտէ, ինթի
զար տայիլինէլէրիտէ իտէ, ազար սուրէթ
տէ եարալընար օլանար իշին եաթագ
լար հազըրընամադտա օլուպ, հէքիմէրտէ
քէնտի թէտալիլէրինի հազըրընամադտա,
վէ սայիլըրի հէր թարաֆտան սարկըլար,
ֆիթիլէր, չամաշըլար, մէրհէմէր, լա
փալար, վէ լէվազիմաթ սայիլըրի եէ
թիշտիլմէքտէ խոխէր:

Մէզ քիւր եօրուլմադ վէ ֆէտաքեար
իմուտ ազալարը, շու աթիտէքի խայր
խահ գաթլար խոխէր, եանի Մ. Պօստան, վէ
գօնթ վէքէնպուրի նամ տէլէգանը, վէ Պ.
Գրօս, վէ լանտիլազ ֆիւրթէմպէրի, վէ
Յրանց Հօթման (պիր լոգանթա սահի
պի), վէ Պ. Կօրիւպ, վէ Շըվալէ տը Սիւթ
նէր վէ սայիլըրի:

Միւմալիլէյ հաթլար հէմիլէ կէլիպ
կիթմէքտէ, վէ լազմ կէլէն էմիլէրինի
վէրմէքտէ խոխէր: պիր թարաֆտա սի
կարա փարալարը կէօրիւլաիլի հալ
տէ, էօթէտէ սու թէսթիլէրի, վէ շա
րապ վէ եալսօտ ազաճ շիլէի սուեու
տօլու դատէ հէր, վէ պիր չօգտա էթմէք
տօլու սէքէթլէր պուլուլմադտա, վէ պիր
թարաֆտաիլէրինտէ սրճագ սրճագ չօր
պալար, վէ գահվէլէր տօլու քեանէլէր
կէօրիւլմէքտէ խոխ: վէլ հաթը մէզ քիւր
ուլսուլվէթ, հէր պիր շէյի տիւշինիւպ
թաշընմը օլուլուլմադտան, շու տէրտ ու
ֆէլաքէթ մէքէզի օլան մահէլտէ, պալս
շու ֆէրահ խոխի օլարաք, անճագ շու
զայրէթլէր միւշահէտէ օլուլմադտա ի
տիլէր:

Մէքրու հլարա իմուտ ու մուլմէնէթ
իթմէք իւզրէ, հէրքէս կիւրուհ կիւրուհ
կէլէրէք, մէզ քիւր ըսթասիօնա տօլմադ
տա խոխէր:

Լըքէքլէր վէ գատընար, գարտաշար
վէ դըզգարտաշար, վալիտէլէր վէ նըշանը
զըզար, տօսթլար վէ ազրապալար օրա
եա թէճէմիլ իտէրէք, քէնտի ճանբա
րէլէրինի պիրիսինէ եարտըմ իթմէկէ հա
զըրընամադտա խոխէր:

Տէւֆ:

Տիւնքի կիւն, Գուլմ—գարուտա Մայր
եկեղեցիտէ ընդհանուր ժողով թէճէմ
միւ իթմիշ, վէ պազը միւզաքէրաթտան
սօնրա Էջմիածին կաթուղիկոսլուղու ի
շին հազըր պուլուլմադտա գուրալարըն
վէրմիշէր տիր:

Մուլթադ սուրէթտէ 71 գուրա լա
զմ կէլիպ, վէ 71 երեսփոխան տալիս հա
զըր պուլուլմադտալընտան, կէլմէմիշ օ
լանարըն տալիս մէքթուպ իլէ գուրալա
րը իսթէնիլիպ, վէ չարէմպի հիւնիւ
գուրա սոնտըղը աշըլաճագ տըր:

Ինթիլիսապ օլուլմադտալըն ցուցակը ի
շինտէ սրբազան Պատրիարք հազըրէթլէրի
նին տալիս իսիմէրի տալիլ պուլուլմադ
տա իքէն, էվլէլինտէն գապուլ իթմէյէ
ճէկինի պէեան իլէ, նաթիլէ եէրտէ
քէնտի իսիմէն գուրա վէրիլմէմէսինի իս
թար իյլէմիշ, վէ շու խաթիֆասընտ սէ
պէպ տալմի գուրաթլէրին իպրազ իթ
միշ իտէտէ, պէլքի, իշմիլտէ իքէն,
Բաթրիլիք գուրաթ քէնտի իսիմէն ի
սապէթ իտէր իտէ, գապուլ իթմէյէճէ
յինի պէյան իլէ խաթիֆասըն կէօնտէր
միշ իքէն, սօնրատան գապուլ խոխ կէլ
տիկի միսլուլ, կաթուղիկոսլուղու գու
րաթ տալիս իսապէթ իթտիլինտէ գա
պուլ իտէր թէֆէքլէրի կիլ, խաթի
ֆասընը գապուլ օլուլմադտալըն պէեան
օլուլմադտա իտէտէ, միւշալիլէյ հազըրէթ
լէրի, պուլ տէֆա սահիլէն գապուլ ի
տէմէնէճէկի էօզըլմիւլ, պիր սուրէթի
գապիլէտէ մէյտանէ վազ իյլէմիշ տիր:

Տէրքեար օլան գարաթ իթիլիպալըն
ճա, ցուցակտան խարիճտէ քիմէյէ
գուրա վէրիլմէյէճէկինտէն, ալթը ի
սիմտէն իւշ իսիմ զիեատէ գուրա գա
զանաճաղը տէրքեար օլուլպ, վէ Պուրսա ա
ռաջնորդու Գեւր Գեորգ սրբազան իլէ Գեւր
Մախար եպիսկոպոսըն զիեատէ գուրա գա
զանաճաղարը իսթիմալտէն կէօրիւլմէք
տէ իտէտէ, Ամին Եսայի սրբազանըն հէր
սինտէն զիեատէ գուրա գազանաճաղը
տահա զիեատէ իսթիմալտէն տիր:

Տահա գուրա վէրիլմէյէտէն էվլէլ,
արժ, Խրիմեան Մկրտիչ վարդապետ,
Կաթուղիկոսլուղու նէ գաաթար պիւ
յիւք վէ մուգատտէս պիր մէսնէտ օլուլպ,
վէ գուրա վիլէճէք զաթլարըն, օլ պապ
տէ նէ գաաթար զիեատէ տիգգաթ իթ
մէլէրի լազմ կէլէճէկի, վէ մէյտանէ պիր
ցուցակ չըգարըլարաք, հէր քէսին սէր
պէսթիլէթի էօնիւնէ էօյլէ պիր կէլիւ
մէզ սէտտ չէքիլմէսինին մահզըր ու միւ
նասիլէթսիլ իլի իւզէրինէ պիր միւ
թէէսիլ նուլթ օգուլմուշ, վէ միւ
լէթ, վէ գուրա, վէ Կաթուղիկոսլուղու
նէ տիմէք տիր պիլէն վէ հիսս իտէնլէր,
քէմալի տիգգաթ վէ հիւրմէթլէ տիլնէ
միշէր իտէտէ, պազը, մէզ քիւր ինսանի

խասսէլէրտէն մահրուլ պուլուլմադտա,
ազըլարըն վէ պուլուլմադտալըն էքլիթ
տիքտէն պաշգա, քէնտի եանլարընտա
օթուրանլարըն իշիտէճէքլէրի տէրէճէտէ
եիւքսէք սէս իլէ իսթիհզա վէ հազա
րէթլէր տալիս իթմիշէր տիր:

Միւզաքէրաթ վազլէրտէ Սիւ վէ Աղ
թամար կաթուղիկոսլարը գուրալարը զեք
րի տալիս կէլտիկինտէ, շու խուսուսուլ
շիմալքի հալ թէէլիլիլ իլէ, քէմֆիլէ
թին պիր իսի թէֆիլիշ օլուլմադտա, վէ
էմրի պասիլէթլէր իտայէթ խոխէրէք հա
լէքէթ խոխիլէսի, պիլմէյիլ նէ սէպէպէ
միպնի, մէմուլին զայրի սուրէթտէ օլ
տուղու հալտէ, Մէրվիլէն էֆէնտի կի
պի պիր զաթ թարաֆտան թէքլիֆ
զըլմմը, վէ պուլ թէքլիֆ պիլզէ, ա
տէթա պիր նէվի թասա հալապ աաա օ
լուլմուշ, վէ պիր արալը, օլ պապտէ
սիւքիլթ տալիս խոխիլիլ իտէտէ, սօնրա
տան թէքլարըն միւզաքէրէսինէ պաշա
նըլորգտա, կէրէք նէրս սրբազան թա
րաֆընտան վիճակային ժողով սըֆաթը
լա, վէ կէրէք սրբազան Պատրիարք հազ
րէթլէրի թարաֆտան նախագահ սը
ֆաթըլա խաթէնիլէն վէ ալման ճէվապ
լարտան, Ախթամարըն Խաչատուրու իլէ
Սիսին Նիկողոսուլուլ կաթուղիկոսլուղու
ասլա թանըլամադտան պաշգա, պա
եաղըճա պիր սարկալապ տալիս թանըլա
մանաճաղարը, վէ կաթուղիկոսլուղու գու
րաթնտ տալիս լայրդ օլամանաճաղարը,
վէ քիլիսէյէ մուղայիլ հարէքէթլէրին
տէն ֆաղա, իքիսինին տալիս, միւթէ
վէֆա կաթուղիկոսլարըն էօլիմէլինէ
սէպէպ օլմուշ օլմադ սուլի զանըլ թահ
թընտա պուլուլմադտալարը պիտտէֆաթ
իգրար օլուլմուշ, վէ մէճիլին օլ պապ
տէ իլէյի սիւալ օլուլմուլգտա, հազըր
պուլուլման երեսփոխանլարըն քեաֆֆէ
սի եէքզէպան, վիճակային ժողովուլ
վէրտիկի գարաթ գապուլ իլէ, էօյլէ քի
լիտէ խայինլէրինին պիր տալիս իսիմէրի
տալիս վէրիլմէյիլ, սէրիան իքի Աթոռ
իլին տալիս պիրէր էհիլ լիեազաթ կա
թուղիկոս ինթիլիսապըն գարաթ գալի
վէրիլմիշ իտէտէ, վազըլթ միւսաաաա իթ
մէտիկինտէն, շու խուսուսուլ իճրաթ
կէլէճէք ընդհանուր ժողովա թէքլ ի
տիրմիշ տիր:

Կաթուղիկոսլուղու հազըրտա գու

հուրա կէլէճէք օլան գուրալարը Էջմիա

ծինէ կէօթիլմէք իւզրէ, պիրիսի աշ

խարհահան, վէ տիկէրի կրօնականտան

իքի նէֆէր պատգամաւոր ինթիլիսապ իթ

մէք մատտէսի, Կաթուղիկոս մէսէլէսի

գօմիսիօնուլմա հալալէ գըլմմըլ տըր:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԵԻ

Էրկիրի սանճաղը գայիմմադամըլը,
Օլոնեա գայիմմադամը սապըք սէատէթ
լու Խոմայիլ փաշանա,

Պէտք ունի զայն ամբողջով , միւս Եւս-
տէտէն իւր թաղի միւր միւրանի իւր , սեւ-
տէթու Գահրաման փաշան :

Նարտա գայիմնագամըղը , Էրկիրի գա-
յիմնագամը ստաղդ ըրիթաթու Զապի-
տէթենտիսէ թէվիս Կոստանուր Զապի-
տէթենտիսէ :

— Իզմիր փաշան տէվէթու Սիւրէյիս
փաշա Զապիթէթի , մահէլի մեմուրի-
տէթէթիսէ միւթէվէթիսէ , պու Զապի-
թա Տէրի-սէտաթէթտէն Զապիթէթ իւր-
միւր տիր :

— Պիւրէշտէն ալընան խապէրէ կէ-
թէ , օրատաթի օրան միւրտրան տէվիւրի ,
վէ կէշէնէթտէ Տէրի-Սէտաթէթի կէթիւ
օլան միւսիւ կիգա տաթիսիսէ միւրտրի-
կի ինկիմաթիւր պաշ վէթի , վէ իսթիւր
պէշ , խարիճիսէ մեմուրիսէթիսէ , վէ
Սափուօտանի մալիսէ միւրտրիկիսէ թայ-
կին գըլընմըշտը տըր :

— . . . Միւթէլիֆ .
Իզմիր , 1366 յուլիս 17 .

Սէթիգ կիւնտէն պէրու Ատա-բաղարն-
տա պուլունտուղու իւրն , սիդէ հալաթիս
եաղամաթը , շիմտի սիդէ վէթէթիսէ հա-
հատիւրէ Էսէթէնկիւր տիրէր :

Ատա-բաղարնիս իւր սաաթ մէսաթէտէ
պուլունտան Ֆէրիզի նամ պիր Զայ քէօյիւ-
նէ , կէշէն հաթիթա պիր դաշ հայտուտ կի-
տէրէր , վէ կիճէթիս պիր բարաղըն Էվիս
չըգարար , վէ պիգ Լէթիթիւր տէյէթը 50
պին դուրուշ նաղտընը վէ 20 պին դուրուշ
տաթի սայիր գըլմէթիւ չէյէթիս , ճէման 50
պին դուրուշ ալըպ կիտէրէր : Երնէ Ատա-
բաղարը պիր երեքիւ Զայ Տիւղճէ տէթիթ-
էրի եթրաթ աղճէթիսիւ չալարըր , վէ Ատա-
բաղարնիս կէթիւ միւրտրէ տալա իթմէթ ի-
չին հօլա չըղտըղտա , հօլտա հայտուտար Է-
նիւնէ չըղտը Էօլտիւրիւրէր : Տէֆա Ատա-
բաղարը պիր Զայ երեքիւրէ Սիւրաշտան
Ատա-բաղարնիս կէթիւրէն , հայտուտար Է-
նիւնէ չըղտը աղճէթիսիւ ալտըղտան սօն-
րա , աղաճա պաղը պրաղըպ կիտէրէր :

Իչնիթ թարաֆընտա քէվալիթ պիր բա-
բաղ Էվիս հայտուտար կիրիւր քիւլիթիս-
թու աղճէ գալարըրըր , վէ պիր Զայըն Է-
վիս տաթի կիրէրէր (օրալարտա պիր ա-
տէթ վար ալը քի , գըղար վէ գարըլար
ալթըն թաղընըր) , Մանուլ Էվ սահիպի-
նէ Էվիթ չու գըղարըն պոյնտուտան ալ-
թուրը կէթիւ , շիմտի պէն կիթսէմ գօր-
գարար տէր , հէրիֆ մէճպուր օլուր կէ-
թիւրմէյէ :

Էկէր պու թարաֆընտա հայտուտուղու-
նուրն հէրսիսի եաղաճաղ օլտաթ , թապաղա-
լար տօլար , Լէթիթիւր իւր Մանուլ վէ սայիր-
լէր , պիր թարաֆտան Իզմիրտէն Ատա-բա-
ղարնիս գատար Զէրքէպէրին իթտիթէրի
Էրըրաղըրըր , նէ պէյկիր պրաղընըրար ,
նէ սըղըր , վէ նէտէ սըրա , բասթ կէթիւրէ-
րին ալըպ տաղա չըղընըրար : Կէշէն կիւն
պիր մանիֆաթուր տէնկի բարալամըշտը :

Սիւրէթէ մալիւ տիր քի , կէշէն սէնէ
Ատա-բաղարնիս պիր քիլիս եաթըրար ,
ալթը երեք պին դուրուշա պալիղ օլտու ,
տահատա կիտէթէյիստէն պաշգա , պու քիլի-

սէնին եանընտա պիրտէ Սուսմարան ինչա
Իթտիլէր . պիր տիրալէթու վարժապետ կէ-
թիւրտիլէր . պիրաղ վաղըթտան սօնրա վար-
ժապետին երեքիւնէ պաղմաղ օլտուլար ,
Թաղալանլար օլ գատար վաղիթէսիւր քի , վար-
ժապետ քննութիւն վէթէթէ , կիտէն եօգ : 0-
րատա իւր զաթ վար տըր քի , պիրիսի Նա-
ղարէթ օլտու , վէ տիկէրի Տէրիմէնճի օլտու ,
սայթի Ատա-բաղարնի Զայարը պուլունտա
Էսիր կիպի տիր , զիրա պիր իչի տիւրտիւրի ,
գարուճա եա միլլէթէ , պուլունտըն երեքիւ
հիւրմէթիսի կէթիւրմէյիս , իչի թէրա տէօնէր .
հէյէ Տէրիմէնճի օլտու հաճի Յարութիւն տէ-
տիթէրի միլլէթիս թարաֆընտան հիւթիւ-
մէթ մէճիսիստէ աղա սըր . լաթին , ալըր
կէթիւրմէյիստէ սաղալ թարաղըր գանն իտէր ,
Էհալիսին արթըր չէթէթէթ թաղալթըր գալմա
յըպ , պու կիրակի յուլիս 14 , իւր երեքիւն
գիտաթ երտաաղարըր ուսումնարանա
կիրիւր , վէ օն իւր քէսան քէնտի իչիթիւ-
տէն սէչիպ , ուսումնարանըն խաթէսիսի
օլտարա հալալէ իթմիւրէր , վէ չօղ դայրէթ
վէ թէսէլի վիրտիթտէն սօնրա , հէր քէս
քէնտի եթրէրինէ տէօնիւրէր տիր Էկէր պու
տէլիգանլարըն դայրէթի օլմանեղտը , ու-
սումնարան պու հաթիթա տան սօնրա գաթան-
մըլ օլաճաղ տըր :

— Մանուլմէյի Էֆըբար դաղէթալանէ-
սինէ .
66 Նիւմէթուի իւր , վէ 82 հաղիրան 1 թա-
րիսի իւր նէչը օլունտան Մանուլմէյի Էֆըբար
դաղէթալանտա , Չարսանճաղ միւրախիստա-
սընըն Էրդիւրիւմտէն կէթիւրիւր , տէրճ ու
թապ օլունտան մէթիւպու միւթալա օլուն-
տու . իչ պու Չարսանճաղ դալիլէսիսին իս-
լանըն , պու իրատէի ալիսէ վուգու պու-
լան մէմուրիսիսիսիս ճիւթիս , պու պապտէ
իտիլէն թահըրգաթ ու թէտըրգաթը սա-
հիստէն պիր նէպլէթի , դաթը վալիսթեա-
րիւրինէ մալիւմաթ իթասընըր վաճկալտէն
աւտ իտէրիւ . չէօյէ քի , աղալաթ թաղը-
մընըն , ֆուգարա հաղընտա դատը ու թա-
ատիլէրի միւրթըր տէկիլ իտէտէ , մուրախիսա-
սանի միւրալիլէյիս կիւնա դայրէթի միլլիս
կիւրիւնտէն , ֆուգարա եա իթտիկի զուլմար
մուլաղէնէ օլունտաճաղ օլտա , աղալարն ֆէ-
նալըրըր , անըն եանընտա քէթ ուֆաղ պիր
չէյ գալընօր . չիւնքի , մուրախիսաճա իւր-
մալիլէյ , պատիի Էմիրտէ , աղալաթ թաղը-
մընըն ու եուշուպ , ֆուգարանըն հաղըրգ-
ըրընտա տիւրիւ սիւրիւ մէմուր սէնէտէր
վէրմիւ , վէ սօնրա տէօնիւր խիսթիսանլա-
րը , տիւրիւ տիւրիւ տէօնիւր իւր իլլիպ
իտիւր , աղալար իւր արալարընտա միւնաթէ-
սէի աղիմէ պըրաղմըլ տըր քի , հալեա պու
ֆէսաթըն իլալէսի իչին , իւր մահ գատար
պուրատա թէվաղըրմըր մուճիպ օլմուշ
տուր : Զաթթա մուրախիսաճա միւրալիլէյ
Էրդիւրիւմէ ճէլալ օլունտուղտան սօնրա ,
պէօյէ եօլտու պիր իչտէն քէնտուսիսի կէ-
րու ալամաթը , տէվէթ ու միլլէթ նաղա-
րընտա Էիսանթիսի իսպաթ իտէպիլի մէմ-
հուր մէթիւպալար տաթի խիսթիսան կէթ-
տէրիւմէթ , ալիս իւր թուրթուրալ , մէրքէ-
ղի վիլայէթէ կէթտէրիւմիւ տիր , պիլիմ պիլ-

ալիկիմիւր իւրիսի օլունտան պէօյէ պիր
գաթ , սատըրը տէվէթ ու միլլէթ օլաճաղ
վէ վաղիթէսիստէն իսարիճ իւր գարընտա-
ճաղ , վէ միւթէվաթթըն Էհալիսին մուհա-
ֆաղաթի սասիւր ու իսթիւրալթը իւրն ,
քիլիսէլէրտէ ճիւլէթէ մալիւմաթ ու նասա-
հիսի քէտէրանէի իֆա իլլէթէթ տիր . պու
դաթ իսէ , պիւթիւն Էֆըբարըն պիր գա-
ղա Էհալիսին իւր իւրիսիսիսիսիս սարֆ իթ-
մէթէ , խիւսաթի քէլամ քէնտի չօրալը-
նը կիւրգէթէ Էօրմիւր իստէ , աճըսըն ֆու-
գարա եա պըրաղմըլ օլունտուղտան , պու
պապտէ ուղուն ուղուն մալիւմաթ վէրմէթ-
իկի կէթիւլ արգու իտիւր իտէտէ , իսթի-
լաթը վաղթ օլունտաճաղա , շիմտիլթ պու
գատարճա պէկանը մալիւմաթ իւր իլլի-
ֆա իտիլիպ , դալուր օլունտուղու հալտէ ,
պատ Էլիս դարաղսըր մալիւմաթ վէրիւմէթ-
իլի վատ իտէրիւ :

սէնէ 1282 թէմուղ 1
Գալմաղամի իվայի Էրդիւրիսին
վէ մէմուր իսլանթը Չարսանճաղ
ՄէճէՄՄԷՏ ԽԻՐԻՇԻՏ

Սէտաթթու խուրընտա Զապիթէթ-
լէրի թարաֆընտան իրալ օլունտուշ օ-
լան պալիստէթի մէթթուպու , մա մէմ-
նուրիսիսէ տէրճ իւր , թէպիլիսիսի զիւմ
մէթ իթմէթիլթ պըրճուրու պիթթապի
արթ . Յովհաննէս վարդապետ Նէվուր-
եանա թէրք իտէր իտէթտէ , եալընըր չու
տիգաթթըր պէկան իտէրիլ քի , Էկէր
ֆիլիպըր մէրգու վարդապետ տաթի , տէ-
յիլ Չարսանճաղ աղալարընտան զիւտաթ ,
հաթթա օնլարտան պիր դաշ տէրէթէ
ալաղը տաթի ֆուգարանըն խարապիւ-
տէթիսի մուճիպ օլմուշ իսէ , մէրգու-
ման տէրէպէյիլիստէն զիւտաթ միւրա-
ղաթա միւթթաճաղ սայըլաճաղընտա
չիւպէ Էօղ տուր :

Լաթին , պիլլէթ , մէրգու վարդապետ-
տիս , Չարսանճաղ աղալարը կիպի , հէր
քէսին մալ ու միլլէթի դալթ իթմէսի ,
եանի հուսուլէ կէլէն գէլայիլիս Նըսիթ-
նը քէնտիսի ալտըրտան պաշգա , պիրէր
մըրտարըն տաթի , իմամարը , քեա-
թիլիլթի , գահվէթիլթի , վէ սէյիսիլթի
ալմալար , վէ մէրգուման աղալարըն ,
քիմիսի տարալ , վէ քիմիսի ճէրճ իթ-
մէթիլթի , վէ գարալարտա գընտաթթէրտէ ,
իսթթէթիլթի ֆուգարա եա տաղտան օ-
տուր թալթթալար , վէ պուլունտա մա-
նէնտ իւրէ պարալարըրըրտան պաշգա ,
նիլլէթիլթի ըրղարընտ տաթի գատ իթ-
մէթիլթի կիպի ճիւնտէթիլթէ ճէսարթէթ իթ-
միւր օլմասընը , իսթթիլթի խարիճիստէ
կէթիւրիւ կիւմիւր , վէ պիր տիւրիւ իսա-
նամաթըրմըր միսիլթու , բաշայի միւշա-
րիլթիս Զապիթէթիլթիս եաղաղարընտ
տաթի եալան տըր տէյէթէ եթիսիլթու
պիր սէնէտիլթ օլմատըրընտան , տաղ-
տաթի աղալար , տիւնեատա հիւ պիր ին-
սանիլթի վէ թէրպիլթ ու մէտէնիլթի
Էյըրէնմէմիլթ իսէ տաթի , Յովհաննէս

վարդապետէն զեյառէ , միւշարիւնէն
հաղորէթէրինի , քէնտի հիւսնի հալէրի
հաղորնտա գանտըրապիլէճէք գատար
շէյթանիւր վէ միւշարիլիք էօյրէնմիշ օլ-
մալը տըրլար տիմէկէ մէճալուր օլտուղու-
մուղ իլէ պէրապէր , մէրգուժ վարդապետ
ալէյհինտէ ազվ օլունմուղ օլան ճիւնհա
վէ խիտանէթէրին իսմ ու մահէլ վէ
թարիլիլէրի իլէ , վէ թափսիլի օուրէթ-
տէ պէտաննա հիմմէթ պուլուրմալարը-
նը տալիս ընճա իտէրիլ . զերա , Յովհան-
նէս վարդապետ , էօյլէ սատէճէ , Չար-
սանճագ տէրէպէյլէրի իլին , զայրմ տըր-
լար , դատտար տըրլար , վէ խային տիրէր
տէյրէք կէշմէյիլ , իլլա , իւշ սէնէտէն
պէրու , պիտտէֆաթ , վէ պիթթաֆսիլ
հարաքեաթը դատտարանէլէրինի իսպաթ
տալիս իլլէմիշ տիր :

Վէ շունու տալիս ունութմայրգ սէօյ-
լէմէյէ քի , խուրշիտ բաշա հաղորէթէրի
Յովհաննէս վարդապետի էրգուրմա կէօն-
տէրտիկի վագըթ , մէրգուրմուն ճիւնհա-
տաշարը օլան տէրէպէյլէրինտէն հիշ
տէյիլ իսէ պիր գաշարընը տալիս պիր-
լիքտէ կէօնտէրսէլէր իտի , տահա զեհատէ
ատալէթ ու հաղգանիլէթէ մուվա-
ֆըք օլմաճ մը իտի , վէ հաքիմլիլին վա-
զիֆէսինճէ տալիս էօյլէ իզթիլա իթմէճ-
միլիտի :

Պունտանտա գաթինազար , մատամ
քի , խուրշիտ բաշա հաղորէթէրի Չար-
սանճագ աղալարընը տալիս ճիւնհալա-
րընը թաստիդ իթմէքտէ տիր , վէ մա-
տամ քի պին խանէտէն միւթէճափուղ է-
հալի մէրգուրմուն ալէյհինտէ թէյէք քի
իլլէմէքտէ տիրլէր , վէ տիմէք տիր քի մէյ-
տանտէ պինլէրճէ միւտտաի վարտըր ,
միւտտաի ալէյհ օլանլար , հէր նիգամ
ու շէրիաթըն իզթիլապընճա հուզուրա
ճէլալ իլէ մուհաքէմէլէրինէ պագըլմալը
տըր : Ալէլտուսուս , ալէյհինտէ ազվի-
եաթ օլունան մէրգուրմ վարդապետ շիմ-
տի պուրատա պուլունտուղճա , մէր-
գուրմանըն պուրատա մուհաքէմէլէրինէ
պագըլմալը բէք գօլայ օլաճաղընտան ,
բաշայի միւշարիլէյհ հաղորէթէրի մէր-
գուրման տէրէպէյլէրին տալիս պիրան էվ-
վէլ պու թարաֆա կէօնտէրտիլէրինտէ ,
տէվլէթ վէ մէտէնիլլէթէ բէք պիւլիլէք
պիր խրտմէթ իթտիլէրտէն պաշգա , քէն-
տի իսթիլգամէթ լէրինի տալիս իպրազ իթ-
միշ օլաճագալը պի իլթիլալ տըր :

— Տիւնքի Լա թիւրքիտէ օգունտու-
ղունա կէօրէ , պիր տէֆա իլին , պիր մի-
լիօն լիւրալը պիր իեանէ թօրլանըմալը
զըմնընտա պիր իլի թէտպիր ալիւնիլլէ-
մէսի նիլէթիլլէ , խասսէթէն պիր գօմի-
սիօն թէյէքիլ օլունմուղ , վէ մէզքիւր
գօմիսիօնա , Մալիյէ նաղըրը , էվգաֆ նա-
ղըրը , Մէարիֆ նաղըրը , վէ կիւմրիլէք
նաղըրը հաղարաթը թային պուլուր-
մուղլար տըր :

— Գուրիլէտէ օգունտուղունա կէօրէ ,
Բարա հաղորէթէրի , ճէպէլի Լիպիանտա-
քի Մարօնիլէր բաթրիկինէ պիր մէթուպ
եաղարազ , ճէմաթընը իլի կէօգէթմէ-
յիլ , իսթիլալըն էօնիւնիւ ալմուեա չա-
լըճաղըրը իլին թաղեր իթտիլիլլէ պէ-
րապէր , պատէզին քէնտի վազիֆէսինի
լայրդըյալ իճրա իթմէտիկի թագտիրտէ ,
ազլ իտիլէճէկինի տալիս իսթար իլլէմիշ
տիր :

— Մանգուրմէմիլին 403 իւնճիւ նիւս-
խէսինտէ , Մալիյէյէ տայիր վէրտիկիլիլ
պագը իլիտիլիլլէ հալալտիլլէրտէ , « բէ-
տիլիլէրտէն մատաա քեաֆֆէյի մէմու-
րինիլ տօթտօս մաաշարը թագինէյի ճէ-
լիլլէթ թէրք օլունաճագ տըր » տէնիլլէճէք
եէրտէ , սէհվէն « վէրիլլէճէք տիր » տէ-
նիլլէթ օլունալ , վէ պունուր իսէ իւնիլլէ օլ-
տուղու , զաթէն անլաշըմագտէ իսէտէ ,
պազը տիգգաթ իտէմէեէնլէր իլին պէ-
եան իտէրիլ :

Գօնսօլտէլին պիւթիւն պիւթիւն
օրթատան գալտըրըմալը նիլլէթի խայ-
րիլլէսիլլէ , ազարէթէրին տէյէր գըմէթ-
լէրինտէն եիւզտէ 7 զուրուղ պիր իեանէ
թօրլանըլալ , վէ միլլէթիլիլլէտէն պու-
լունան պիր գուրմանեա թարաֆընտան
տալիս պիր միլիօն լիւրա իսթիլգալ վէ-
րիլլէճէյի հալալտիլլէ , չօղլարա միւպա-
լաղալը կէօրիւնմիւշ օլունտուղունտան , պիլ
տալիս իպրա իտէրիլ քի , վապտա միւ-
պալաղալը տըր : Լաքին պիլգտէ մութլալ
էօյլէ օլաճագ տըր տիմէյիլ , իլլա էօյլէ
լազըրտըյար իլիտիլլէքտէ օլունտուղուն խա-
պէր վէրմիշ իտիլ , տիմէք տիր քի թահ-
գըրգա միւհթաճ շէյլէր տիր :

Պագաթ պու ճիւմէլ իլէ , գանն ի-
տէրիլ քի , ազարէթէրին տայիր օլան ի-
եանէ մատտէսի բէք տէ թէհի օլմայրալ ,
մէվլէրի միւզաքէրէտէ պուլունմագտա
տըր :

Հէլէ պու կիւնլէրտէ , էմրի խաարէյէ
րիլլէթէն , Տէրի սէատէթ կիւմրիլլէն-
տէն , պիհուտէ մաաշ ալմագտա օլան
պիր խայլի քէսանէ եօլ վէրիլլէի հա-
լալտիլլէթտան տըր :

Պիր թէվաթուրա նաղարէն , մէմուրին
մաաշընտան , պին զուրուղտան աշաղը
օլանընտան եիւզտէ օն , վէ պին զուրուղ-
տան զեհատէ օլանընտան եիւզտէ եիլիլլի
զուրուղու թէնգիլ օլունուպ , վէ պուն-
տան սօնրա , այ օթուղ տէյինճէ մաաշ-
լար քեաֆֆէթէն վէ քեալիլլէն թէտիլլէ
օլունաճագ տըր :

— Շիմտիլի բաթրիլլէտանէտէքի հիլ-
եթ , հէր նէ գատար պաղը իլլէր կէօր-
տիւկիւնիլ զաղէթալարտա իլան իթտիր-
մէքտէ իսէլէրտէ , խարիճտէն իլիթտի-
կիլիլլէ նաղարէն ֆրիլիլլէն հիսապընա ֆէ-
սատ գարըշմըշ օլունտուղուն կէօրիլլէ ,
վէ էօյլէ պիր խալթէլէր վէ սագաթլար
մէրքէզինտէ էճգաճը պուլունմաաղը

պիլտիլի հալտէ , վաղիլլէսիլլէր իթ-
մէքտէ տիր :

Պու պապտէ սէօյլէյէճէքլէրիլլէր ի-
լին , պիր ազ տահա սիւքիլլէ իտէրիլլէ . . .

— . . . էֆէնտի

Գայսէրիլլէթէ թապի Մունճուսուն գարի-
եէսինտէ , մէնֆաթը զիրալթլա , եանի ի-
բէք , պօեա , վէ սայլիլլէտէն օլմագ իւզրէ ,
մալիլլէ էլ ժրգտար քէսանտան միւրէթէպ ,
1863 սէնէսի սեպտեմբեր իպթիտաարնտան ի-
թիպարէն , տէվամ իթմէքտէ օլունտուղուն
Հոգադորթալման նամ ընկերութիւնուղա
եաղըլմըշ օլան պէհէր ազա , եէտլէրինտէ
պուլունան մուզալլէլլէմիլ , եանի գանտէնա-
մէմիլլէն պիրինճի պէնտի մուճիլ , պէհէր
հիսսէ իլին թէէտիլլէսինի թէսհիլա իթ-
միշ օլունտու մահիլլէ պօրճուրու , պաղը
սէպէպլէրտէն նաշի , էլիլլէվ թէէտիլլէ իթ-
միշ օլան աղալարա միւքէրէրէ օլարագ ,
խապէր վէրիլլէ քի , Յիւնիլ սէնէ խիթա-
մը օլան 1866 սէպտեմբեր իպթիտաարնտա
գատար , մէրքէզի Տնօրէն Ժողովումուղա
պօրճարընը թէէտիլլէսինէ հիմմէթ էյլէսին-
լէր , շաեէտ թային օլունան կիւնէ գատար
այլըք պօրճարընը կէթիլլէսին , վէ եալսոտ
թահիլլէն գապուլլէ շաեան սէպէպլին տալիս
պիլտիլլէսին օլուր իսէ , մուզալլէլլէմիլլէն
սէքիլլէն պէնտի մուճիլ շիրքէթիլլէտէն
րէտտ օլունաճագ տըր : վէ տալիս եէտլիլլէ
պուլունան պիլլէթին հիւքմիւ օլմալըլ , մու-
զալլէլլէմիլլէ մուղայիլ օլան ազալը շիրքէ-
թիլլէսին պիր վէճիլլէ գապուլլէ իթմէեէճէ-
կինի դալիլլէն պէեան իթմէք իլին , զաղէ-
թանի միւթէպլէրինիլ սահիֆէսինտէ խաս-
սէթէն իլանընա հիմմէթ պուլունմաաղըր ը-
նա օլունուր :

Շու տալիս , հէր նէ գատար Ընդհանուր
Ժողովումուղ ըէյիլլէ մէրպուլ իսէտէ , պէ-
եան իտէրիլ քի , գանտէնամէմիլլէն պէլին-
ճի պէնտի մուճիլ , շիրքէթիլլէ 1866 սէպ-
տեմբերինտէն սօնրա 7 եէնիլլէն ազա գապու-
լիլլէեէճէք տիր : ազա եաղըլմագ արղու իտէն
գէվաթ իսթապօլտա Չէմպէրիլլէթալ գար-
շընտա 16—18 նիլմէրօլու օտաեա , եանի
Տնօրէն Ժողովումուղ մէրքէզիլլէ , վէ Գայ-
սէրի վէ թէվապիլլէտէ իսէ , Բարսեղ աղա
փէլլէեան վէ Սարգիս աղա Հէքիլլէնա
միւրաճաաթ պուլունմաաղընտա , գանտէն-
նամէմիլլէն իւլիլլէն պէնտի մուճիլ , եա-
ղըլապիլլէր օլունտուղուն տալիս տէրճ էյլէ-
մէնիլլէ ընճա օլունուր էֆէնտիլ :

1866 յուլիս 19
Խաթանպօլ Չէնպէրիլլէ թաշ .
Ն . 16—18 օտա վէ գահվէ

Տնօրէն Ժողով
Հոգադորթալման Ընկերութիւն

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆՔ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԵԱՆԵՍԻՆԵՆԵ
ԳԵՑ-ՕՂԱԽԱ ՏՈՂՈՒ ԵՈԼՏԱ , ՏՈՅՈՎՐԱՑ ԱՊՏՈՒԼԼԱՆ
ԳԵՐԱՏԵՐԼԵՐ ԶԱՐԵՐՈՅՏԱ ՆԻՏԵՐՈ 519 .